

**ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ИННОВАЦИЯЛАРНИ ЖОРИЙ
ЭТИШ-ДАВР ТАЛАБИ**

Muminova M. Y,

Чирчиқ Давлат педогоика университети

Chirchik State Pedagogical University.

e-mail: munojatmuminova91@gmail.com

Himmataliev D. O

Чирчиқ Давлат педогоика университети

Chirchik State Pedagogical University.

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада таълим муассасаларида методик ишларни ташиқил этишининг замонавий ёндошувлари, таълим-тарбия жараёнига инновацияларни жорий этиши орқали таълим самарадорлигига эришиши йиқллари тўғрисида фикр юритилган.

Калит сўзлар: Таълим тизими, таълим-тарбия, инновация, педагогик жараён, интеграция, методик ишлар, ўқитувчи фаолияти, ўқувчи.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются современные подходы к организации методической работы в общеобразовательных учреждениях, пути достижения эффективности обучения за счёт внедрения инноваций в образовательный процесс.

Ключевые слова: Система образования, образование, инновации, педагогический процесс, интеграция, методическая работа, деятельность учителя, ученик.

CURRENT INTRODUCTION OF INNOVATIONS IN THE EDUCATION SYSTEM IS THE REQUIREMENT OF THE TIME

ABSTRACT

This article discusses modern approaches to the organization of methodological work in educational institutions, ways to achieve learning efficiency through the introduction of innovations in the educational process.

Key words: *Education system, education, innovations, pedagogical process, integration, methodical work, teacher's activity, student.*

Ҳар қандай жамиятнинг, давлатнинг ривожланиши бу таълим тизимидаги самарали ислоҳотларнинг, тизимга киритилаётган инновацияларнинг ижобий натижасидир. Аввало, таълим тизимини ислоҳ қилмай, таълимда инновацияларни жорий қилмай илм-фан ютуқларига эриша олмаймиз. Ҳозирги давр таълим тараққиёти янги йўналиш - инновацион фаолиятни майдонга олиб чиқди. «Инновацион педагогика» термини ва унга хос бўлган тадқиқотлар XX асрнинг 60-йилларида Ғарбий Европа ва АҚШда пайдо бўлган. Дастлаб инновацион фаолият Ф.Н.Гоноболдин, С.М.Годнин, В.И.Загвязинский, В.А.Кан-Калик, Н.В.Кузмина, В.А.Слатенин, А.И.Ҳербаков ишларида тадқиқ етилган. Бу тадқиқотларда инновацион фаолият амалиёти ва илғор педагогик тажрибаларни кенг ёйиш нуқтаи назаридан ёритилган. Х.Барнет, Дж.Бассет, Д.Гамильтон, Н.Гросс, М.Майез, А.Хейвлок, Д.Чен, Р.Едем ишларида инновацион тараққиётларни бошқариш, таълимдаги ўзгаришларни ташкил этиш, инновациянинг «Ҳаёти ва фаолияти» учун зарур бўлган шарт шароитлар масалалари таҳлил қилинган. Таълимда инновация аввало новаторлар, изланувчан ижодкорлар, таълим фидойиларининг педагогик фаолиятида кузатилади. Ҳозирги кунда мамлакатимизда инновацион технологиялар

иқтисодчилар, тадбиркорлар, ишлаб чиқарувчилар ҳаракатида кўплаб учрамоқда ва у жуда катта натижалар бермоқда.

Юқори малакали кадрларнинг бош звеноси инновацион йўналишдаги мактабгача таълим ташкилотлари ва мактаблардир. Хусусий мактабгача таълим ташкилотлари, мактабгача таълим ва бошланғич таълим комплекси, 2–4-синфлар бўйича ихтисослашган синфлар, 5–9-синфлар бўйича ихтисослашган синфлар, умумтаълим мактаблари, ихтисослашган мактаб-интернатлар, университет ва институтлар қошидаги фанлар блок тизимида чуқурлаштириб ўрганиладиган, олий ўқув юртига киришга тайёрлайдиган академик лицейлар, муסיқа, санъат ва бошқа йўналишдаги мактаблар, янги йўналишли касб-ҳунар коллежлари шулар жумласидандир.

Мамлакатимизда ана шундай янги йўналишдаги таълим муассасалари очилиши баробарида таълим жараёнини инновациялар асосида ташкил этишни ва бошқаришни тақозо этади. Инновация сўзи инглизча сўз бўлиб-«инновацион» янгилик киритиш деган маънони билдиради, яъни тизим ички тузилишини ўзгартириш, деб таърифланади. Таълим тизимида ҳам инновацияларни жорий этиш ўз ижобий натижаларини бермоқда. Таълимдаги инновацион фаолият таълим соҳасидаги инновацияларнинг пайдо бўлишига қаратилган комплекс фаолиятни ўз ичига олади. Бу инновациялар таълим жараёнини ташкил этишнинг усул ва усуллари, таълим ва тарбия жараёнида фойдаланиладиган ресурслар, илмий назариялар ва тушунчалар бўлиши мумкин. Таълим муассасасини илмий-методик бошқаришда инновацион таълимга нисбатан кучли эҳтиёж сезилмоқда. Инновациялар таълим фаолияти жараёнида ҳам ривожланади. Ўқув жараёнида таълим оловчиларнинг назарий ва амалий билимларини ривожлантириш амалга оширилади, кейинчалик улар инновацияларни яратиш билан боғлиқ бўлган амалий ҳаётнинг турли соҳаларида қўлланилиши мумкин. «Инновацион» (инглизча «ин» – «янги», «вацион» – «киритиш, тадбиқ этиш») ва ноанъанавий таълим усуллари – анъанавий усулда бошқарилаётган таълим тизимига нисбатан педагогик жараёнлар амалиётида

ўзининг ижобий натижасини бермоқда. Сабаби, анъанавий усулларда бошқарилаётган таълим жараёнига кўра, ўқувчилар дарс давомида пассив иштирок этадилар. Улар ўқитувчининг маърузасини тинглаб, қабул қилувчи – информатор сифатида намоён бўладилар. Инновацион ва ноанъанавий таълимда эса, барча ўқувчилар фаол иштирок этадилар. Инновацион жараён ўзига тааллуқли бўлган бир неча босқич ва воситалар жамланиши натижасида илмий-ижтимоий янгилик ёки ғояга айланади. Инновацияларни педагогик жараёнга киритиш 4 босқичда амалга оширилади:

- Муаммоли таҳлил асосида аниқлаш;
- Мўлжалланаётган таълим тизимини лойиҳалаш;
- Ўзгаришлар ва янгиликларни режалаштириш;
- Ўзгаришларни амалга ошириш.

Бунда янгилик киритиш инновация натижаси сифатида қаралади, инновация жараёни эса умумий тарзда қуйидаги уч босқичда ривожланади: ғояларни бериш (илмий янгилик очиш), ғояларни амалий жиҳатдан ишлаб чиқиш (янгилик яратиш ёки янгиликни киритиш) ва уни амалиётга тадбиқ этиш (янгиликни амалиётга тадбиқ этиш).

Инновацион технологияларни қуйидаги йўналишларда амалиётга тадбиқ этиш мумкин:

- ўқувчиларнинг эътибори ўзлаштириш лозим бўлган билимлар мажмуига эмас, балки билимларни эгаллашга имкон берувчи услуб ва усулларга қаратиш. Бошқача айтганда, технология ўқувчиларни уқиб олиш кўникмаси билан қуроллантириш, уларнинг ахборот олиш ва ишлов бериш усулларини эгаллашларига ёрдам бериш;

- инновацион технология ўқувчининг фикрлашини ривожлантиришга: ўйлашга, тафакур қилишга ўргатиш. Ўқувчилар технологиядан фойдаланиб ўқув материални таҳлил қилиш, солиштириш, умумлаштириш, исботлай олиш, ҳаёл суриш ва фикрлаш кўникмаларини хосил қилиш.

- барча таълим муассасаларида педагог кадрлар учун ижодий муҳит яратиш, илмий ва педагогик ҳамжамиятда ташаббуслар ва янгиликларга қизиқишларига шарт шароитлар яратиш;

- янгилик яратувчи ва ундан фойдаланувчиларнинг шахсий-профессионал хусусиятларини ва инновацияларнинг аҳамиятини англаш, ҳар бир субъектнинг юқори даражадаги масъулияти ҳамда жавобгарлигини ҳисобга олиш;

- энг истиқболли янгиликлар ва маҳсулдор лойиҳаларни реал амал қилиб турган таълим тизимларига интеграциялаш ҳамда тўпланган инновацияларни доимий амал қиладиган изланувчан ва экспериментал таълим тизимлари режимига ўтказиш:

мактабда ижодий ўсиш учун ишчан, соғлом муҳит яратишни таъминловчи «Мақтабда ижодкор ўқитувчини излаш, танлаш ва истеъдодини такомиллаштиришнинг ташхис дастури»ни ишлаб чиқиш.

Замонавий шароитда таълим-тарбия жараёнларини технологиялаштириш кам куч ва вақт сарфлаган ҳолда кутилаётган натижани қўлга киритишга имкон беради, ўқитиш сифатини яхшилаб, самарадорлигини оширади.

Педагогик соҳадаги барча инновациялар жамият ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг ҳозирги босқичига аниқ мос келишига асосланади. Ҳозирги вақтда улар ўқувчиларнинг мустақиллигини ривожлантиришга, ўз-ўзини ўрганиш ва ўз-ўзини ривожлантириш қобилиятларини шакллантиришга, ўқув дастурларини механик равишда эмас, балки онгли равишда ўзлаштиришга қаратилиши керак.

Педагогик инновациялар педагогик фаолиятга янгиликларнинг изчил олиб кирилишини тавсифлайди. Педагогик инновацияларнинг дидактик имкониятларига кўра таълим тизими ва жараёни ривожланиб боради. Ўқитувчининг инновацион фаолияти педагогик жамоани ҳаракатга келтирувчи олға ундовчи бунёдкорликка рағбатлантирувчи куч сифатида намаён бўлиб, таълим жанаёнининг сифатини кафолатлайди. Шу сабабли ҳар бир ўқитувчи

инновацияларнинг моҳиятини тўла тушунган ҳолда ўз фаолятига изчил тадбиқ эта олиши зарур.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Пўлатов Ш.П. Таълим менежменти ёхуд таълим муассасасини илмий-методик бошқариш технологияси “Ёш куч”, 2017

2. Рахматуллаев Д. Таълим сифати бошқаруви “Фан ва технология”, 2015

3. Пўлатов Ш.П. Таълим менежменти ёхуд таълим ташкилотини илмий-методик бошқаришга инновацион ёндошув “Ёш куч”, 2022

4. Аҳлиддинов Р.Ш. Таълим бошқаруви самарадорлигини ошириш истиқболлари “Халқ таълими”, 2002